ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ANTONIO LA PERGOLA

της 3ης Οκτωβρίου 1996 *

I — Εισαγωγή

1. Στα πλαίσια της παρούσας υποθέσεως, το Δικαστήριο καλείται να εκτιμήσει αν συνάδει προς το κοινοτικό δίκαιο μια ολλανδική νομοθετική διάταξη, σύμφωνα με την οποία το προβλεπόμενο για τον μεθοριακό εργαζόμενο επίδομα ανεργίας καταβάλλεται μόνον εφόσον ο ενδιαφερόμενος ελάμβανε προηγουμένως από τον αρμόδιο ολλανδικό φορέα τις παροχές ανεργίας κατά το κοινό εθνικό σύστημα ανεργίας.

II — Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως

2. Κατά το διάστημα των ετών 1968 έως 1982, η ολλανδικής ιθαγενείας Huijbrechts, προσφεύγουσα της κύριας δίκης, ασκούσε επαγγελματική δραστηριότητα στις Κάτω Χώρες αλλά κατοικούσε στο Βέλγιο. Μετά την απόλυσή της, η προσφεύγουσα ελάμβανε παροχές ανεργίας που της κατέβαλλε ο αρμόδιος φορέας του Βελγίου. Μετά τη μετοίκησή της στις Κάτω Χώρες το 1987, η προσφεύγουσα εξακολούθησε να λαμβάνει, για περίοδο τριών μηνών, από τον αρμόδιο βελγικό φορέα τις εν λόγω παροχές.

3. Τον Απρίλιο του 1988 η προσφεύγουσα υπέβαλε αίτηση προκειμένου να τύχει του καταβαλλομένου δυνάμει του ολλανδικού νόμου περί εισοδηματικής ενισχύσεως των ηλικιωμένων και μερικώς ανικάνων προς εργασία ανέργων (στο εξής: IOAW), επιδόματος ανεργίας. Στις 15 Αυγούστου 1989 η δημοτική αρχή του Putte απέρριψε την αίτησή της με το αιτιολογικό ότι η προσφεύγουσα δεν πληρούσε την κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο 3, του IOAW προϋπόθεση. Στις 10 Οκτωβρίου 1989 η δημοτική αρχή του Putte απέρριψε και την ένσταση της προσφεύγουσας κατά της αποφάσεως της 15ης Αυγούστου 1989, με την οποία δεν γινόταν δεκτή η αίτησή της για τη λήψη του εν λόγω επιδόματος.

4. Κατόπιν αυτού, η προσφεύγουσα άσκησε ενώπιον της καθής στην κύρια δίκη επιτροπής διοικητική προσφυγή. Στις 27 Αυγούστου 1990, η επιτροπή αυτή απέρριψε το αίτημα ως αβάσιμο, θεωρώντας ότι η ενδιαφερομένη δεν ήταν άνεργη, κατά την έννοια του IOAW, και ότι εν πάση περιπτώσει ο IOAW δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι αποτελεί ασφαλιστικό σύστημα, κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί της εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς,

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας. Κατά της αποφάσεως αυτής, η Huijbrechts προσέφυγε ενώπιον του Raad van State.

5. Εκτιμώντας ότι η διαφορά της οποίας επελήφθη έθετε ζητήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, το Nederlandse Raad van State έκρινε ότι όφειλε να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Ερωτάται αν, οσάκις η νομοθεσία κράτους μέλους εξαρτά, όπως συμβαίνει με το άρθρο 2, παράγραφος 1, initio και στοιχείο α', σημείο 3, του ΙΟΑW, τη χορήγηση παροχής που έπεται χρονικώς παροχής ανεργίας από την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος εισέπραττε παροχή ανεργίας καθόλο το χρονικό διάστημα που προβλέπουν οι εφαρμοστέες εντός του κράτους μέλους αυτού διατάξεις περί ανεργίας, πρέπει να θεωρούνται τα διαστήματα κατά τα οποία ο δικαιούχος εισέπραττε παροχή ανεργίας εντός άλλου κράτους μέλους ως περίοδοι ασφαλίσεως ή απασχολήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 67 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας.

2) Ερωτάται αν, σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, το γεγονός ότι οι ληφθείσες εντός άλλου κράτους μέλους παροχές ανεργίας δεν λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να εκτιμηθεί αν πληρούται η προϋπόθεση του άρθρου 2, παράγραφος 1, initio και στοιχείο α', σημείο 3, του ΙΟΑW, κατά την οποία οι παροχές ανεργίας πρέπει να εισπράττονται καθόλο το χρονικό διάστημα της παροχής που προβλέπουν οι εφαρμοστέες εντός του αρμοδίου κράτους μέλους διατάξεις περί ανεργίας, συνιστά δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας, κατά την έννοια του άρθρου 7 της Συνθήκης ΕΟΚ (ήδη άρθρου 6 της Συνθήκης ΕΚ)».

III — Η επίδικη εθνική νομοθεσία

6. Κατά το άρθρου 2, παράγραφος 1, initio και στοιχείο α', του ΙΟΑW, ως άνεργος λογίζεται όποιος:

1) δεν απασχολείται και δεν έχει ακόμη συμπληρώσει το εξηκοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του·

2) απώλεσε τη θέση εργασίας του μετά το πεντηκοστό έτος της ηλικίας του αλλά προ του πεντηκοστού εβδόμου και ημίσεος έτους·

3) μετά την απώλεια της θέσεώς του, καθ' όλη τη διάρκεια της προβλεπομένης από το άρθρο 42, παράγραφοι 1 και 2, ή το άρθρο 43, παράγραφος 2, και το άρθρο 49, παράγραφος 1, του Werkloosheidswet (νόμου περί ανεργίας, στο εξής: WW) ενισχύσεως και, οσάκις τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 76 του ίδιου νόμου, ελάμβανε παροχή, η οποία διαδέχθηκε την πρώτη, βάσει του νόμου αυτού.

2. Ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου εξαρτά την κτήση, διατήρηση ή ανάκτηση του δικαιώματος παροχών από την πραγματοποίηση περιόδων απασχολήσεως, λαμβάνει υπόψη, κατά το μέτρο που απαιτείται, τις περιόδους ασφαλίσεως ή απασχολήσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό την ιδιότητα μισθωτού υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, ως να επρόκειτο για περιόδους απασχολήσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζεται από τον φορέα αυτόν.

IV — Οι εφαρμοστέες κοινοτικές διατάξεις

(...)».

7. Το άρθρο 67 του κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71, όπως ήταν διατυπωμένο κατά τον χρόνο των επιδίκων πραγματικών περιστατικών [κανονισμός (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 [1]], προβλέπει ότι:

8. Το άρθρο 71, όπως είναι διατυπωμένο στον κανονισμό 2001/83, ορίζει:

«1. Ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου εξαρτά την κτήση, διατήρηση ή ανάκτηση του δικαιώματος παροχών από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, λαμβάνει υπόψη, κατά το μέτρο που απαιτείται, τις περιόδους ασφαλίσεως ή απασχολήσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό την ιδιότητα μισθωτού υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, ως να επρόκειτο για περιόδους ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει ο φορέας αυτός, υπό τον όρο πάντως ότι οι περίοδοι απασχολήσεως θα είχαν θεωρηθεί ως περίοδοι ασφαλίσεως αν είχαν πραγματοποιηθεί υπό τη νομοθεσία αυτή.

«Ο τελών σε κατάσταση ανεργίας μισθωτός που κατοικούσε κατά τη διάρκεια της τελευταίας απασχολήσεώς του στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο κράτος λαμβάνει παροχές κατά τις ακόλουθες διατάξεις:

α) i) (...)

ii) ο μεθοριακός εργαζόμενος, ο οποίος τελεί σε κατάσταση πλήρους ανεργίας, λαμβάνει παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους

1 ΕΕ L 230, σ. 6.

στο έδαφος του οποίου κατοικεί, ως να είχε υπαχθεί στη νομοθεσία αυτή κατά τη διάρκεια της τελευταίας απασχολήσεώς του· οι παροχές αυτές καταβάλλονται από τον φορέα του τόπου κατοικίας και εις βάρος του·

(...)».

V — Ανάλυση της διαφοράς

9. Τα ερωτήματα που διατυπώνει το αιτούν δικαστήριο αφορούν κατ' ουσίαν το αν πρέπει να ληφθεί υπόψη η περίοδος ανεργίας, κατά τη διάρκεια της οποίας η προσφεύγουσα ελάμβανε αποζημίωση από τον αρμόδιο βελγικό φορέα, προκειμένου να της καταβληθεί η προβλεπόμενη από τον ΙΟΑW παροχή που θα δικαιούνταν αν οι παροχές ανεργίας της καταβάλλονταν εξαρχής στις Κάτω Χώρες.

10. Προτού εισέλθω στην ουσία του ζητήματος, ας μου επιτραπεί να ελέγξω το βάσιμο ορισμένων ενστάσεων που προέβαλε προκαταρκτικώς η καθής και επανέλαβε με την προσβαλλόμενη απόφασή της, καθώς και κάποιες άλλες ενστάσεις που διατύπωσαν η Ολλανδική και η Ισπανική Κυβέρνηση και αφορούν τη λυσιτέλεια των υποβληθέντων προδικαστικών ερωτημάτων. Η πρώτη αφορά την αμφιλεγόμενη φύση του ΙΟΑW και στοχεύει στον αποκλεισμό του χαρακτηρισμού του συνόλου των διατάξεών του ως ασφαλιστικού συστήματος, δυνάμει του οποίου μπορεί να τύχει εφαρμογής εν προκειμένω ο κανονισμός 1408/71. Η δεύτερη έγκειται στο ότι η πραγματική κατάσταση της προσφεύγουσας στερείται οποιουδήποτε κοινοτικού χαρακτήρα: κατά την άποψη της Ολλανδικής και Ισπανικής Κυβερνήσεως, δεν συντρέχει εν προκειμένω κανένα συνδετικό στοιχείο προς το κοινοτικό δίκαιο, ικανό να δικαιολογήσει ή να οδηγήσει στην εφαρμογή των επιδίκων διατάξεων.

11. Όσον αφορά τη φύση του ΙΟΑW, το Δικαστήριο έκρινε ήδη ότι το σύστημα εμπίπτει στον κανονισμό 1408/71 [2]. Όσον αφορά, στη συνέχεια, τη δυνατότητα εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου στην παρούσα κατάσταση, επιβάλλονται ορισμένες σκέψεις. Η προσφεύγουσα άσκησε το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας, εγκαθιστώντας, αφενός, την κατοικία της στο Βέλγιο και εργαζομένη, αφετέρου, στις Κάτω Χώρες. Εξάλλου, η προσφεύγουσα εμπίπτει στην κατά το άρθρο 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71 κατηγορία των μεθοριακών εργαζομένων, υπαγόμενη υπό την έννοια αυτή στις ευεργετικές διατάξεις που θέσπισε ο κοινοτικός νομοθέτης προκειμένου να διασφαλίσει στους ενδιαφερομένους κοινωνική κάλυψη και να τους επιτρέψει να επωφεληθούν των λοιπών κοινωνικών πλεονεκτημάτων. Εξάλλου, η Ισπανική Κυβέρνηση επικαλείται τη στάση που τήρησε το Δικαστήριο σε ορισμένες περιπτώσεις [3] για να συναγάγει ότι η υπό κρίση περίπτωση δεν ανήκει στις διεπόμενες από τις κοινοτικές διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων καταστάσεις, οπότε η προσφεύγουσα αδυνατεί να επωφεληθεί από τις διατάξεις αυτές. Πλην όμως, πάντοτε κατά την Ισπανική Κυβέρνηση, η μεταγενέστερη νομολογία ανασκεύασε σημαντικά τις αποφάσεις που έβαιναν προς την κατεύθυνση αυτή. Τα κριτήρια που έθεσαν οι κοινοτικοί δικαστές με την απόφαση στην υπόθεση Schumacker [4], τα οποία επιβεταιώνονται στη

2 — Απόφαση της 2ας Αυγούστου 1993 στην υπόθεση C-66/92, Acciardi (Συλλογή 1993, σ. I-4567).

3 — Απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 1993 στην υπόθεση C-112/91, Werner (Συλλογή 1993, σ. I-429), και απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 1992 στην υπόθεση C-153/91, Petit (Συλλογή 1992, σ. I-4973).

4 — Απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1995 στην υπόθεση C-279/93, Schumacker (Συλλογή 1995, σ. I-225, ειδικότερα σκέψη 28).

συνέχεια με την απόφαση στην υπόθεση Imbernon Martínez [5], συνιστούν κατά κάποιο τρόπο νομολογιακή revirement (μεταστροφή) με σκοπό την επαναφορά των ερμηνευτικών κανόνων στις οποίες πάντοτε ενέμεινε το Δικαστήριο στο παρελθόν και οι οποίες είχαν εγκαταλειφθεί προς στιγμήν με την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση Werner με αντικείμενο την περίπτωση ανεξάρτητου εργαζομένου που είχε επικαλεστεί την εφαρμογή του άρθρου 52 της Συνθήκης περί της ελεύθερης εγκαταστάσεως. Αντίθετα, η προσφεύγουσα στην παρούσα δίκη εμπίπτει ασφαλώς στην κατηγορία των ελκόντων δικαιώματα από άλλες διατάξεις της Συνθήκης, ήτοι από εκείνες που εγγυώνται την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων. Πράγματι, η υπό εξέταση περίπτωση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, ο οποίος εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 51 της Συνθήκης. Υπό την έννοια αυτή, η απόφαση στην υπόθεση Werner, η οποία παρέμεινε άλλωστε μεμονωμένο νομολογιακό προηγούμενο και στη συνέχεια αναιρέθηκε κατ' ουσίαν με μεταγενέστερες αποφάσεις, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως λυσιτελές προηγούμενο για τους σκοπούς της παρούσας δίκης.

12. Ας έλθω στην ουσία των δύο ερωτημάτων που διατύπωσε το αιτούν δικαστήριο. Η Ολλανδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή συμφωνούν ως προς το ότι η επίκληση εκ μέρους του a quo δικαστή, στα πλαίσια του πρώτου ερωτήματος, του άρθρου 67 του κανονισμού 1408/71 στερείται σημασίας εν προκειμένω. Συμμερίζομαι την άποψη αυτή. Πράγματι, το άρθρο 67 αφορά τα ασφαλιστικά συστήματα που εξαρτούν την καταβολή των παροχών ανεργίας από τη συμπλήρωση περιόδου ασφαλίσεως ή απασχολήσεως. Είναι σαφές ότι η προϋπόθεση που θέτει ο IOAW και η οποία ενδιαφέρει εν προκειμένω δεν χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία αυτά. Για τη λήψη του εν λόγω επιδόματος δεν είναι απαραίτητο ο ενδιαφερόμενος να έχει συμπληρώσει περίοδο ασφαλίσεως ή απασχολήσεως. Άλλη είναι η προβλεπόμενη προϋπόθεση: ο εργαζόμενος εισπράττει τις προβλεπόμενες παροχές μόνον εφόσον διακόπτεται η καταβολή των οφειλομένων δυνάμει του συστήματος του WW στον άνεργο παροχών. Επομένως, το σύστημα του IOAW αντιπαρέρχεται τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία ο δικαιούχος συμπλήρωσε περιόδους απασχολήσεως ή ασφαλίσεως και περιορίζεται στο ληπτέο υπόψη γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος ελάμβανε προηγουμένως και μέχρι τέλους τις παροχές δυνάμει του WW.

13. Πάντως, όπως είναι διατυπωμένο, το υποβληθέν από το αιτούν δικαστήριο ερώτημα αφήνει σαφώς να εννοηθεί υπό ποιο άλλο πρίσμα αρμόζει να εξετασθεί το υποβληθέν στο Δικαστήριο ερώτημα. Από μια προσεκτική προσέγγισή του, τούτο έγκειται στο αν οι εισπραχθείσες σε άλλα κράτη μέλη παροχές ανεργίας μπορούν ή όχι να εξομοιωθούν προς τις καταβαλλόμενες βάσει του προβλεπομένου με τον WW συστήματος. Σε περίπτωση αναγνωρίσεως της δυνατότητας αυτής προς εξομοίωση, η άμεση συνέπεια συνίσταται στο ότι, σε αντίθεση προς όσα ισχυρίζεται η καθής, πρέπει να θεωρηθεί ότι πληρούται η προϋπόθεση η οποία επιτρέπει τη λήψη του χορηγουμένου βάσει του IOAW επιδόματος ανεργίας.

14. Αν διατυπωθεί έτσι το ερώτημα, διερωτώμαι ποια πρέπει να είναι η απάντηση που αρμόζει στο αιτούν δικαστήριο. Η εκκίνηση μπορεί να γίνει από ένα σταθερό σημείο. Το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο α', περίπτωση ii, προβλέπει ότι ο μεθοριακός εργαζόμενος που τελεί σε πλήρη ανεργία λαμβάνει παροχές από τον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί. Η διάταξη αυτή, όπως άλλωστε είχε την ευκαιρία να διευκρινίσει το Δικα-

5 Απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1995 στην υπόθεση C-321/93, Imbernon Martínez (Συλλογή 1995, σ. I-2821).

στήριο [6], είναι δεσμευτική υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπεται ούτε στους εργαζομένους ούτε στους εθνικούς φορείς να παρεκκλίνουν. Επομένως, ήταν αναπόφευκτο η προσφεύγουσα να λαμβάνει στο Βέλγιο, αφ' ης στιγμής κατέστη άνεργη, τις αντίστοιχες παροχές. Και τούτο, ακριβώς, σύμφωνα με συγκεκριμένη διάταξη της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως.

15. Η μεταγενέστερη αλλαγή της κατοικίας της από το Βέλγιο στις Κάτω Χώρες δεν μπορεί, κατά την άποψή μου, να έχει οποιαδήποτε επίπτωση στη σφαίρα των αναγνωριζομένων από το κοινοτικό δίκαιο ή από την ολλανδική νομοθεσία δικαιωμάτων της προσφεύγουσας. Πράγματι, η προσφεύγουσα άσκησε το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας που της αναγνωρίζει η Συνθήκη, μεταφέροντας την κατοικία της από μια χώρα της Κοινότητας σε άλλη. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα απέλαυε δικαιώματος εγγυωμένου από την κοινοτική έννομη τάξη, προσφάτως μάλιστα και επισήμως επιβεβαιωμένου με το άρθρο 8 Α της Συνθήκης [7], σε καμία περίπτωση δεν νοείται περιορισμός ή μη αναγνώριση του δικαιώματός της να εισπράττει τις παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως που θα της καταβάλλονταν αν η κατοικία της βρισκόταν εξ αρχής στις Κάτω Χώρες. Με τη νομολογία του, το Δικαστήριο εκφράστηκε παγίως υπέρ της απόψεως αυτής [8]. Εξάλλου, τούτο επιβαιώνεται από την Ολλαν-δική Κυβέρνηση, η οποία βεβαίωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η προσφεύγουσα θα εισέπραττε κανονικά το προβλεπόμενο από τον IOAW επίδομα ανεργίας αν, κατοικούσα εξ αρχής στις Κάτω Χώρες, ελάμβανε παροχές ανεργίας, χορηγούμενες από τον WW, δυνάμει του κανονισμού 1408/71.

16. Τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης, τα οποία απαγορεύουν οποιαδήποτε δυσμενή διάκριση στηριζόμενη στην ιθαγένεια, τυγχάνουν ακριβώς εφαρμογής σε καταστάσεις όπως η υποβληθείσα στην κρίση του Δικαστήριου. Πρέπει να υπομνηστεί ποια είναι η προϋπόθεση από την οποία εξαρτάται η καταβολή των προβλεπομένων παροχών. Το σύστημα του IOAW εγκαθιδρύει διαφορετική μεταχείριση μεταξύ του εργαζομένου ο οποίος κατοικεί *στο κράτος* αφ' ότου άρχισε να ασκεί την επαγγελματική δραστηριότητά του κι εκείνου ο οποίος δεν εμπίπτει στην ίδια κατηγορία. Το κριτήριο αυτό ευνοεί ακριβέστερα τον ριζωμένο στο *εθνικό περιβάλλον* εργαζόμενο. Έτσι, συντρέχει δυσμενής διάκριση κατά την έννοια της προαναφερθείσας νομολογίας Schumacker και Imberno Martínez. Στην πράξη, η ολλανδική νομοθεσία αποκλείει από τους πιθανούς δικαιούχους του επιδίκου επιδόματος τους εργαζομένους οι οποίοι έτυχαν αντιστοίχων παροχών με βάση διατάξεις άλλου κράτους μέλους. Πάντως, δεν αντιλαμβάνονται πώς η δυσμενής συνέπεια που απορρέει από παρόμοια διάταξη μπορεί να δικαιολογείται βάσει κριτηρίου, δεκτικού προστασίας εκ μέρους του κοινοτικού δικαστή. Επομένως, το προβλεπόμενο στις Κάτω Χώρες σύστημα πρέπει να κριθεί ως αντικείμενο προς την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και τη συναφή προς αυτή αρχή ότι ο μεθοριακός εργαζόμενος δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο δυσμενούς διακρίσεως με βάση την ιθαγένεια. Και κάτι ακόμη. Η διάταξη του IOAW αποτελεί στην πραγματικότητα σημαντικό εμπόδιο για την άσκηση της διασφαλιζομένης με τη Συνθήκη ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων που κατοικούν στις Κάτω Χώρες, με αποτέλεσμα η εκ μέρους τους αναζήτηση εργασίας σε άλλα κράτη μέλη να καθίσταται επαχθέστερη και αποθαρρυντική. Όπως προανέφερα, η επίδικη διάταξη περιορίζει, έναντι των εργαζομένων που εγκαταλείπουν τη χώρα αυτή για να μεταβούν αλλού εντός της

6 — Απόφαση της 12ης Ιουνίου 1986 στην υπόθεση 1/85, Miethe (Συλλογή 1986, σ. 1837).

7 — Συναφώς, στερείται σημασίας το αν η προσφεύγουσα όρισε ως τόπο κατοικίας της το Βέλγιο για να μπορεί να ασκεί εκεί την επαγγελματική δραστηριότητά της ή αν, αντίθετα, το έπραξε ανεξάρτητα από οικονομικούς λόγους. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, η προσφεύγουσα όρισε την κατοικία της utendo juribus, οπότε δεν μπορεί να μην της αναγνωρίζεται η παρεχόμενη από το κοινοτικό δίκαιο προστασία.

8 — Αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 1991 στην υπόθεση C-302/90, Faux (Συλλογή 1991, σ. I-4875), και της 8ης Ιουλίου 1992 στην υπόθεση C-102/91, Knoch (Συλλογή 1992, σ. I-4341). Βλ. επίσης την πρόσφατη απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994 στην υπόθεση C-165/91, Van Munster (Συλλογή 1994, σ. I-4661), καθώς και τις αποφάσεις της 26ης Οκτωβρίου 1995 στην υπόθεση C-481/93, Moscato (Συλλογή 1995, σ. I-3525), και C-482/93, Klaus (Συλλογή 1995, σ. I-3551).

Κοινότητας, τα πλεονεκτήματα που θα απολάμβαναν, σε περίπτωση ανεργίας, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν ασκήσει τη δραστηριότητά τους και κατοίκησαν στο κράτος μέλος καταγωγής [9].

17. Μία τελευταία παρατήρηση επί του σημείου αυτού. Κατά πάγια νομολογία, οι εθνικές διατάξεις που επηρεάζουν τα δικαιώματα ή τις έννομες καταστάσεις που συνδέονται προς την κοινοτική έννομη τάξη πρέπει να ερμηνεύονται σύμφωνα με τις βασικές αρχές του συστήματος αυτού. Η υπό κρίση διάταξη του ΙΟΑW πρέπει επομένως να ερμηνευθεί στα πλαίσια της τηρήσεως της ανωτέρω αρχής. Είναι αδύνατη η ερμηνεία και εφαρμογή της κατά τρόπον ώστε να μην αναγνωρίζονται στον ημεδαπό εργαζόμενο δικαιώματα που θα απολάμβανε αν δεν είχε ασκήσει την ελευθερία κυκλοφορίας. Κατά μείζονα λόγο, απαιτείται η εφαρμογή του προεξετασθέντος κριτηρίου ενόψει των κοινοτικών διατάξεων όπως εκείνες του κανονισμού 1408/71, οι οποίες αποσκοπούν στην υλοποίηση των αρχών της Συνθήκης. Οι διατάξεις αυτές δεν μπορούν να τύχουν εφαρμογής κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποστερήσουν τον εργαζόμενο από τα δικαιώματα που του απονέμει η κοινοτική έννομη τάξη. Ακόμη και αν το γράμμα του κοινοτικού κανονισμού οδηγούσε όλως τυχαίως στην αποστέρηση του ημεδαπού εργαζομένου που άσκησε την ελευθερία κυκλοφορίας από τα δικαιώματα που θα απολάμβανε κανονικά στο κράτος μέλος καταγωγής, η διάταξη αυτή δεν θα μπορούσε εν πάση περιπτώσει να ισχύσει έναντι του ενδιαφερομένου. Και τούτο ασφαλώς στα πλαίσια της τηρήσεως της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας. Πρόκειται για θεμελιώδη αρχή της Συνθήκης. Οι παράγωγες πηγές του κοινοτικού δικαίου δεν μπορούν να παρεμποδίζουν ή να παρακωλύουν την τήρησή της άνευ λόγου.

18. Απάντηση επί του δευτέρου ερωτήματος δίδεται με τη λύση που πρότεινα παραπάνω επί του πρώτου ερωτήματος, οπότε δεν απαιτούνται περαιτέρω αναπτύξεις.

VI — Προτάσεις

19. Με βάση τις προεκτεθείσες σκέψεις, προτείνω να δοθούν οι ακόλουθες απαντήσεις στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Nederlandse Raad van State:

«Το κοινοτικό δίκαιο, και ειδικότερα τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης, δεν επιτρέπει, όταν πρόκειται για μεθοριακό εργαζόμενο, ο οποίος τελεί σε κατάσταση πλήρους ανεργίας, εισέπραξε τις παροχές ανεργίας εντός του κράτους μέλους όπου κατοικούσε κατά τον χρόνο της τελευταίας απασχολήσεώς του και στη συνέχεια μετέφερε την κατοικία του εντός του κράτους μέλους όπου άσκησε για τελευταία φορά την επαγγελματική δραστηριότητά του, την επιβολή όρου όπως συμβαίνει με το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο 3, του ΙΟΑW, που έχει ως αποτέλεσμα να μην αναγνωρίζονται στον ενδιαφερόμενο οι προβλεπόμενες από την εν λόγω νομοθεσία παροχές.»

9 Βλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 1991 στην υπόθεση C-349/87, Paraschi (Συλλογή 1991, σ. I-4501).